

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo «Korošca» v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 15.

V Celovcu, v petek, dne 28. februarja 1908.

Leto I.

Lesna trgovina na Koroškem.

Ni mnogo let še od tega, ko se naši kmetje niso mnogo brigali za lesno trgovino in tudi še niso poznali natančno vrednosti svojega lesu in svojih gozdov. V tem času so imeli seveda posebno laški trgovci za les na Koroškem pravi paradiz. Od vseh strani so prišli v našo deželo, dajali lepe besede, ponujali in kupovali, kjer in kar so le mogli. Koliko površnih kmetov je bilo posebno v prejšnjih časih, opeharjenih za les od laških trgovcev. Naš kmet je potreboval denar; Lah pa je prišel ter mu kazal denar, dajal lepe besede in pravil, kako bogato da plača gozd. Zgodilo se je celo, da so se pustili ti laški trgovci in prekupovalci še prositi zato, da so dobili kak gozd za deseti ali dvajseti del svoje vrednosti.

Ti časi so vendar že minuli. Tudi naš slovenski kmet na Koroškem je začel spoznavati vrednost lesu in gozdov, najprej seveda vrednost lesu; kajti gozd premeriti in preceniti ni posebno lahko.

Tudi v tem oziru so se razmere zboljšale. Vendar pa je žalostno znamenje, da so še dandanes največji trgovci z lesom v naših krajih skoro izključno samo Lah. Na koliko krajih že imajo ne samo svoja skladišča, ampak tudi mnogo žag! Kamor pride Lah, tam je kmalu trgovina z laškim napisom, potem skladišče in naposled žaga. In na ta način pride največ dobička v roke laških trgovcev, in celo takih, ki pri nas v Avstriji niti domovinske pravice nimajo.

V prvi vrsti je bila pač poklicana država in koroška dežela, da bi bili v tem oziru kaj storili. Toda vsi tisti, ki so bili poklicani kaj storiti

ali vsaj ljudstvo podučiti, so mirno gledali in še gledajo, kako gre iz dežele ne samo toliko najlepšega lesu, ampak tudi toliko denarja, in sicer vse večinoma v Italijo.

V zadnjih letih so pač tudi slovenski Korošci začeli trgovino z lesom in tudi iz drugih krajev pogleda včasih kak slovenski trgovec v našo deželo. Toda takih je še primeroma malo, in glavni dobiček imajo še vedno Lah.

To ne sme iti tako naprej, kajti prevelika je škoda, ki nastane našemu ljudstvu na tak način! Slovenski trgovec je v deželi ali vsaj blizu nas. Ta nas ne more tako opehariti kakor pa Lah, kateri mnogokrat zgine prav brez sledu. In če so tudi na Koroškem velike laške firme, se vendar mnogokrat poslužujejo prekupovalcev, in če hočete tega ali onega prijeti, se navadno reče: „Ja, to je bil moj brat“ ali pa „ta je le zase kupoval in jaz šele od njega“ i. t. d. Ravnotako je radi plačila. Nekaj vagonov se plača, kar naenkrat pa se plačilo ustavi. In če se potem terja plačilo, se ponavlja zopet ista pesem. Vrhutega se pripeti mnogokrat, da take velike laške firme kar naenkrat pridejo v konkurz. Slovenski posestnik pa se lahko s svojo terjatvijo obriše. Takih slučajev bi imeli jako mnogo.

Zatorej je naša dolžnost opozarjati lastnike gozdov in lesu, da naj ne zaupajo tem trgovcem kar na slepo, temveč da se jih naj rajše izogibajo. Vsem pa svetujemo, da si dobro premislijo in dobro pogledajo laškega kupca, predno mu kaj prodajo. Na vsak način priporočamo domače trgovce, ki so že zaraditega bolj zanesljivi, ker se jih lažje in boljše pozna.

Da bi pa naši trgovci lazje konkurirali z laškimi, treba bi bilo, da napravijo kako zadrugo ali društvo. Tako združeni bi naj napravili v večjih krajih svoja skladišča in potem prodajali direktno brez prekupovalcev v večjih množinah in z boljšimi pogoji. Ne pustimo, da bi imeli tujci tisti dobiček in denar, kileži tako rekoč pred nami!

Pašne in druge pravice v novejšem času.

Dalje.

Predno se je po zadnjič imenovani postavi iz leta 1903 prepustilo zopet sodiščem razsojevanje o obstoju pašnih in drugih služnostnih pravic, je bila glavna in najvažnejša oblast za te pravice deželna komisija za odkup in reguliranje zemljiških bremen. Predsednika tej komisiji je imenoval cesar sam (ponavadi je bil za to določen vsakokratni c. kr. deželni predsednik), med člani komisije pa so bili zastopani politični uradniki, nekaj sodnikov in nekaj zastopnikov zavezancev in upravičencev.

Pri tej komisiji se je začelo vsako postopanje o zemljiških služnostih; tam je bilo treba stranki (grajščaku ali kmetu) naznaniti svoje pravice, tja so morali drugi uradi poročati, če so zvedeli za kako služnost, katero bi bilo treba uravnati.

Deželna komisija se je imela najprej prepričati, če spada naznanjena pravica pod določila servitutnega patenta. Če o tem ni bilo dvoma, je bilo najprej dognati, če pravica resnično obstoji. Za to se je moralo izvedeti, koliko zahteva upravičenec, koliko prizna zavezanec, kako je pravica nastala, katera zemljišča so deležne pra-

PODLISTEK.

Pod humberškim grofom.

Zgodovinska povest iz prejšnjih stoletij.

Dalje.

„Črni Jurij“, ki je prihajal k svoji ljubljeni Nanci vedno kot „bvosar“, je zaškripal z zobmi. Ne bi se začudil, če bi bil snubil lepo Nanco kak kmetijski fant. Saj je bilo že takrat pod humberškim gradom nekaj bogatejših kmetov, ki so bili že bolj neodvisni, ker so večji del svojih posestev sčasoma od grofov že odkupili. Ti kmetje so bili tudi nekaki zaupniki grofovi in zastopniki posameznih okrajev in vasi. (Imenovali so jih „rihtarje“ v nasprotju s humberškim sodnikom, katerega so klicali za „flegarja“.)

Ti kmetijski „rihtarji“ so imeli precejšno oblast, ker so predlagali in nasvetovali grajskemu „flegarju“, katere fante naj vzame k vojakom. Navadno so tudi dosegli, da so bili domači sinovi oproščeni.

„Črni Jurij“ je bil toraj pripravljen, da se bo potegoval za svojo Nanco kak Kresnikov Tone

*) V zadnjem listu je pomota, ker se govori o grajskem „rihtarju“ namesto „flegarju“. (Opomba uredništva.)

iz Ročice ali Lajčaherjev Pavel, od katerih je vedel, da se Nanci pri vsaki priliki dobrikata. Pri teh pa je upal, da s pomočjo ljubezni svojega dekleta in svojimi denarji zmaga. Kajti stari Krznar je oboje rad imel: svojo Nanco in denar. Zvedel je bil tudi že, da se „flegar“ mnogokrat pripelje na Krznarjev dom. Saj mu je vse to pravila znana raznašalka „pošt“ gorskih rož in zdravil „Komelca“, ki je bila čisto v njegovi službi in je Nanci o „bvosarju Juriju“ vedno kaj lepega pripovedovala. Da bi pa humberški „flegar“ hotel Nanco čisto resno za ženo, to mu ni prišlo nikdar na misel. Se bolj pa se je čudil, ko mu je pravila Nanca, kaj ž njo nameravajo. V kratkem že bo morala v grad v službo grofice. Tam bi se naj navadila sčasoma mestnega obnašanja, tako da bi bila obenem potem dvorska gospa in spremljevalka grofice. Pripovedovalo je, da je bila že enkrat z očetom na gradu in da jo je grofica prav milostljivo in prijazno sprejela.

„In ti bi res hotela biti žena tega grajskega škrica in grofova cunjca“ — je ves razburjen zaklical Jurij in bog ve, če bi s svojimi grožnjami ne bil zbudil celo hišo, če bi ga ne bila Nanca trepetaje objela in naslonila njegov obraz na svoje prsi. Božanje njene majhne mehke ročice

ga je malo pomirilo in bolj sam seboj je govoril, da bo tisto noč, ko mu bodo peljali ljubico na grad, več ognjev razsvetljevalo pot do največjega plamena pred humberškim gradom.

Naenkrat se je začul trikratni klic sove — znamenje Jurijevih tovarišev, da nekdo prihaja.

Jurij se je začel poslavljati; obljuboval je svoji Nanci, da ji bo že „Komelca“ povedala, kaj da hoče ukreniti, prosil jo je, naj mu ostane zvesta, ker nima nikogar in ničesar na svetu kot njo. Jokaje mu je Nanca obljubovala zvestobo in mu zatrjevala ljubezen, ko zaslišita rezek žvižg. Še en poljub in „črni Jurij“ je zginil v temi. Bil je tudi skrajni čas, kajti več kmetijskih fantov pripelo je kmalu potem mimo Krznarja. Tedaj pa je bilo zopet vse tiho in Lajčaherjev Pavel, za katerega so peli njegovi tovariši podoknico Krznarjevi Nanci — pač ni slutil, da je bil kratko prej na tem mestu drugi bolj srečen.

Naši „bvosarji“ pa so molče korakali po najkrajši poti proti „Hauzarju“. Samo ko so prišli v bližino gradu, je vzdignil največji izmed njih pesti proti gradu in zamrmral: „Ne boš je imel — nikdar ne!“

Dalje sledi.

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

vice, ob katerem letnem času se je pravica izvrševala, ali je moral upravičenec za izvrševanje kaj plačevati i. t. d. — kratkoma: določiti je bilo treba, v katerem obsegu služnost po pravici obstoji.

Najlažje je bilo seveda, če sta obe stranki eno in isto povedale, to se pravi, če kmet ni več zahteval, kakor je hotel grajščak pripoznati. V tem slučaju ni bilo treba dalje pozvedovati, temveč vzelo se je za podlago nadaljnega postopanja to, kar so stranke soglasno napovedale in stvari je bilo konec. Že v takih slučajih so si kmeti dostikrat sami sebi škodovali, ker večkrat niso bili zadosti poučeni o svojih pravicah.

Ako so pa stranke o obstoju pravice imele različna mnenja (in navadno je bilo tako), potem so bila potrebna nadaljna pozvedovanja. Deželna komisija je preštudirala stare listine in razsodbe in če stvar na tej podlagi še ni bila jasna, je bilo treba raziskavati, če se je pravica od leta 1853 nazaj skozi 30 let priposestvovala, in kakšno je bilo tedanje posestno stanje.

V ta namen je bila deželni komisiji na razpolago „lokalna komisija za odkup in reguliranje zemljiških bremen“. Ta lokalna komisija je bila najprej samostojna, pozneje se je združila z okrajnim glavarstvom.

Tudi lokalna komisija je bila za kmete zelo važna, tembolj, ker je le ona prišla v neposredno dotiko s prebivalstvom; ona je zaslišavala priče in stranke in spravila pozvedovanja v zapisnike, kateri so bili potem podlaga za razsodbo deželne komisije.

Ako si predstavljamo delovanje te komisije, nam je takoj jasno, da je bilo največ od nje odvisno, kako se je cela stvar iztekla. Zato so bili tisti kmetje na dobrem, ki so imeli umnega in vestnega lokalnega komisarja, kateremu je bilo mar za povzdigo in blagor kmetskega stanu.

Najvažnejša naloga lokalne komisije je bila ta, da je dosegla med strankami poravnano o preporni pravici in po večini se ji je bilo tudi posrečilo. Iz tiste dobe še sedaj veljajo mnogovrstne poravnave o pašnih in drugih pravicah; seveda niso vse kmetom na korist; saj ni znal vsak posestnik svojo pravico primerno varovati, in marsikateri je oškodovan vsled lastne nevednosti in vsled pritiska grajščakov in gosposke. Za to se tudi danes dela na to, da bi se te stare poravnave znova pregledale in upati je, da bo državni zbor enkrat sklenil v ta namen potrebno postavbo.

Poravnava, ki je bila sklenjena pred lokalno komisijo, se je potem predložila deželni komisiji, ki jo je odobrila, če ni nasprotovala določilom servitutnega patenta in če ni bila na kvar javnim, gospodarskim in poljedelskim koristim.

Ako lokalnemu komisarju ni bilo mogoče doseči sprave, je nadaljeval svoja pozvedovanja; potem je vse skupaj predložil deželni komisiji, ki je napravila svojo razsodbo, zoper katero je bila dovoljena pritožba na ministrstvo.

Kakor rečeno pa teh razsodb ni bilo posebno veliko, kajti kmet je vedel, da ponavadi potomcena poravnave več dobi, kakor po dolgoletnem procesu po starem izreku: boljša „kumerna“ poravnava, kakor še tako mastna pravda.

Tako je bilo torej postopanje glede obstoja pravic do leta 1903; od tega časa naprej pa imajo samo še sodišča soditi o tem, ali kaka taka služnostna pravica obstoji in o katerem obsegu se mora pripoznati.

To je polovica celega uradovanja o služnostnih pravicah; ako je pravica dognana, potem šele nastane vprašanje, ali se naj odkupi ali regulira.

Tudi v tem oziru je imela soditi prej deželna komisija s pomočjo lokalnih komisij; sedaj je ta posel poverjen deželni vladi, ki se poslužuje za pozvedovanje okrajnega glavarstva. Sodišča torej tudi po novi postavi nimajo ničesar opraviti z vprašanjem o odkupu ali reguliranju, ampak sodnija ima samo dognati, če pravica obstoji ali ne.

Dalje sledi.

Dopisi.

Šmihel pri Pliberku. Že dolgo let obstoji v Šmihelu „Podružnica sv. Cirila in Metoda za Šmihel in okolico“. Ta podružnica že dalje časa spi. Redkokedaj pošlje družbi kak dar za naše šole, ki so podpore tako potrebne. Že več rodoljubov je izrazilo željo, da bi se podružnica družbe sv. Cirila in Metoda in pa izobraževalno društvo združili v svojem delovanju; podružnica sv. Cirila in Metoda nima samo namena podpirati slovenskih šol, ampak tudi izobraževati ljudstvo, ustanavljati knjižnice, prirejati poučne predstave in poučna predavanja. Vse to je podružnica sv. Cirila in Metoda prej že večkrat storila, in škoda je, da je v zadnjih letih zaspala. Sploh bi se narodna društva ne smela cepiti. Kjer je bila že podružnica sv. Cirila in Metoda, tam naj deluje v prvi vrsti ta in naj se ustanovi novo društvo samo tedaj, če bi podružnica ne mogla izvršiti svoje naloge. Nikakor pa ne sme slovenska podjunska dolina zanemarjati družbe sv. Cirila in Metoda, ki je za slovenske otroke že toliko žrtvovala. V dobrih šolah je bodočnost slovenskega naroda. Jaz obžalujem, da nisem mogel hoditi več let v šolo. Vendar pa sem s pridnim čitanjem knjig se toliko naučil svojega materinega jezika, da sedaj prav lahko čitam knjige in časnike. Zato tembolj uvidim potrebo družbe, katero bi naj podpirala tudi naša občina na ta način, da se zopet zbudi naša podružnica in krepko deluje, kakor je delovala poprej.

Sreje nad Vrbo. Predpustna veselica društva „Sloge“ se je v nedeljo, dne 23. februarja t. l. prav krasno obnesla. Igralci iz Skočidola in iz Lipe so priredili dve lepi igri: „Eno uro doktor“ in „Svoji k svojim“. Ljudstvo se je jako dobro zabavalo, posebno ker so igralci jako dobro in spretno igrali, tako da jih je bilo veselje gledati in poslušati. Ker se taki igralci in igralke morajo včasih še prej slovensko učiti brati, predno da se igre nauče, se mora posebno pohvaliti njih navdušenost za dobro stvar in njih vstrajnost pri svojem rodoljubnem delu. Želeti bi bilo, da bi se take igre večkrat prirejale. Dobre igre, poučljiva predavanja in pa dobri domači časniki so včasih edino sredstvo, s katerimi se naše ljudstvo uči in izobražuje. Zato pa še enkrat zahvala vsem igralcem, posebno pa voditeljici in „primodni“ Micki!

Dolane pri Borovljah. Škandal, da večjega ni je, kako ravna in dela z delavci g. Hojnik, ki je, ne da bi po našem mnenju to zaslužil, nastavljen v puškarski zadrugi za delovodjo. Za danes hočemo spraviti v svet samo tole: Delavec Selman, ki stanuje na Dolih, je hudo zbolel na influenci; tudi njegova žena je zbolela, tako, da je morala ležati v postelji. Da bi zaslužek ne zgubil, je mož, akoravno bolan, hodil v Borovlje delat. Nekega dne pa, ko je bila pot v Borovlje jako slaba, pride on par minut prepozno v tovarno. In kaj stori g. Hojnik? Hitro kaznuje delavca z denarjem! Zdaj pa pomislite! Bolnega delavca, kateremu leži žena bolna v postelji, kaznujejo samo zavoljo tega, ker je prišel pri jako slabem potu par minut prepozno. To more storiti samo človek, ki nima več nobenega čuta za bolnega delavca in njegovo bolno ženo. In ta človek si še upa misliti, da mu bodo zvišali plačo na 400 kron na mesec. Ja seveda, denar, katerega pridelajo delavci, ki se šuntajo in rakajo cel dan, bi on rad spravil v svoj žep kolikor mogoče s tem, da mu Ogrisovi pristaši zvišajo plačo; on sam pa nima nobenega srca za one delavce, ki ga s svojim delom živijo! — In še nekaj bi danes vprašali. Ali Hojnik, ki tako gleda na delavce, misli, da njemu ni treba držati se ure? Kdo mu je v jeseni dovolil, da je šel na lov streljat, namesto da bi šel v pisarno? To so škandali gosp. Hojnik!

Žihpolje. V Dravo je skočil dne 25. t. m. zvečer posestnik p. d. Žnidarč. Truplo so našli že drugi dan zjutraj. Obžalujemo nesrečno njegovo rodbino.

Ribnica ob Vrbskem jezeru. Človek bi mislil, da bodo vsakoletne nesreče na vrbskem

jezeru ljudi vendar že enkrat izučile. Nepredvidni in lahkomišljeni drsalci se samo množijo. Komaj je dr. Hock našel grob v valovih vrbskega jezera pri Krivi vrbi, je že zahtevalo jezero drugo človeško žrtev. V bližini naše vasi je utonil nek brivski pomočnik iz Celovca, ker se je drsal po pretankem ledu; nenadoma se mu je led udril in ni bilo več rešitve zanj. Celovško športno društvo je sicer po celi dolžini jezera od Goričice tja do Vrbe natanko zaznamovalo pot po ledu, kjer je varno za drsalce. Vkljub temu se lahkomišljeni mladi in stari ljudje ne držijo te poti, ampak silijo naravnost v nevarnost in smrt. Kdaj se bodo ljudje spametovali?! — Pri Sekiri (Sekiru) ob vrbskem jezeru pa so se udrili v ledu 3 vozovi. Z velikim naporom se je rešilo konje in vozove.

Borovlje. Na Rutah so vjeli nekega divjega lovca, ki je ustrelil eno kozo in je bil zaprt sedem dni. Ceman je dobil za njegovo zaslug 25 kron, on ga je namreč prvi zasačil.

Šmihel pri Pliberku. Dobro bi bilo, če bi se mi navadili več čitati. Sedaj imamo lepo priliko, ko imamo lepo urejeno knjižnico v mlekarni. Mnogo truda in denarja je stalo, predno se je ustanovila. Vedno bolj in bolj se razširjajo knjige in lahko povemo, da imamo v knjižnici knjige za vse, za može in žene, fante in dekleta in tudi za šolarje in šolarce. Kdor ima torej čas, naj pridno bere in se uči!

Iz velikovške okolice. Včasih nam pa vendar tudi visoki gospodje tam gori na Dunaju napravijo kako veselje. Zadnje dni se je pri nas govorilo, da si bo znanprej vsak vojak lahko sam izbral med marcom in septembrom čas za svoje orožne vaje. To odredbo naj izda vojno ministrstvo na Dunaju. Tudi 28 dnevne orožne vaje, ki so bile za kmete in delavce silno težavne, mislijo gospodje na Dunaju skrajšati. To nas posebno veseli. Marsikateri kmetski sin je moral pustiti doma vse polno dela in iti k vojakom, marsikateri delavec pa je moral zapustiti svojo ženo in otroke brez denarja in brez vsake pomoči doma skozi 28 dni. To bi bilo toraj pač dobro za kmeta in delavca, da se skrajša 28 dnevna orožna vaja. Navadnim vojakom nameravajo zvišati tudi plačo za 5 vinarjev na dan. Seveda se zaradi tega vojaki še ne bodo vračali kot milijonarji domov, malo bolje se jim bo pa vendarle godilo. Za zboljšanje vojaških razmer je izdalo pred kratkim domobransko ministrstvo važne ukaze, ki se tičejo nečloveškega in živinskega ravnanja oficirjev z moštvo. Minister je ukazal, da se mora vsako nepravilno postopanje oficirjev proti moštvo podkaznijo takoj naznaniti na pristojno mesto. Takim oficirjem je zagrozil minister z najhujšimi kaznimi. Vkljub vsem tem olajšavam in priboljškom pa bo naš kmetski in delavski sin še zmirom največji revež v vojaški suknji. Slovenski rezervist.

Borovlje. Na Tirolskem v Bocenu je umrl te dni Henrik Antoni, doma na Dobravi pri Borovljah. Bolehal je že dolgo; pred enim mescem je prišel po njega njegov brat, ki je nastavljen pri železnici na Tirolskem in ga je vzel s seboj v Bocen. Žalibog bolnik ni našel tukaj zdravja, ampak svojo smrt. Rajni je bil obče priljubljen, res dobra duša. Zagrenili pa so mu življenje gotovi ljudje, kateri so ga vedno in povsod prezirali, tako da ni imel nobene družbe. N. v m. p. l — Smrt rajnega je že drugi udarec, ki je doletel Antoničovo rodbino. Skoraj ravno pred dvema letoma se je namreč ustrelil njegov oče, zavoljo česa, to ve vsak Borovljanec.

Bistrica. (Ošpice. — Smrt.) V naši občini razsaja otroška bolezen ošpice (špičke), katera se je s tako hitrostjo raznesla, da je bil naš župan g. Rudolf prisiljen zapreti v četrtek (20. t. m.) prvi in drugi razred ljudske šole v Šmihelu za 10 dni. Ker se bolezen še vedno silno naglo širi, se bo moral najbrž tudi tretji razred zapreti. Ošpice same na sebi, niso nevarna bolezen, otroci se morajo samo varovati prehlajenja in morajo ostati na toplem. Če se to ne zgodi lahko postane ta bolezen smrtonovarna. Torej stariši pazite na svoje otroke in ne pustite jih okoli letati; najbolje je, ako ostanejo otroci vedno v postelji. Zdravi otroci pa naj ne hodijo k bolnim otrokom,

ker otrok, ki je malo prehlajen, takoj naleze to bolezen. Toraj pazite posebno tudi zato, ker sedaj še zdravnika nimamo, da bi ga mogli poklicati, ako bi bil kak otrok v smrtni nevarnosti.

Umrila je občinska uboga znana pod imenom „Kamnagorica“. Naj v miru počiva!

Borovlje. Vsled zmage pri občinskih volitvah v Svetni vasi so za sedaj do malega vse občine, ki obdajajo občino Borovlje v slovenskih rokah. Povsod se toraj opazuje politično življenje in delovanje, samo v Borovljah naj bi bilo vse pri starem. Samo tukaj imajo še vedno uradniki in gotova „žlahta“ vso moč v rokah. Povsod volijo tudi delavce v občinske zastope, samo v Borovljah so brez pravic. Tretji razred spada delavcem, kajti Borovlje vzdržujejo večinoma delavci. Od koga pa živijo vsi ti bogati mesarji, gostilničarji i. t. d. V prvi vrsti vendar le od delavcev. Zato pa delavci skupaj in naj se imenujete socialne demokrate ali pa Slovence, vaši interesi so skupni. Nato pa se moramo že sedaj pripravljati. Volitve še ne bodo kmalu, vendar pa je potrebno delovanje v tem zmislu že par let poprej. Zato pa delajmo, delajmo in zopet delajmo, da dobimo svoje zastopnike, tudi v občinskem svetu. Če se bomo potrudili, bo šlo; če pa bomo roke križem držali, bo pa ostalo občinsko gospodarstvo spet v teh rokah, v katerih je zdaj in mi bomo smeli plačevati in tihi biti.

Št. Jakob v Rožu. (Pogreb Š. Janežiča.) Kakor ste že poročali, je umrl dne 18. svečana t. 1. zjutraj ob 8. uri v Celovcu g. Šimen Janežič, bivši ravnatelj družbe sv. Mohorja in c. kr. nadporočnik v pokoju. Rajni je bil tih a značajan mož. Rad je zahajal v slovensko družbo in podpiral po svojih močeh narodno delo, zlasti slovensko dijaštvo. Dne 20. svečana so pripeljali truplo rajnega Šimena v Št. Jakob v Rožu, kjer je želel biti pokopan; kajti tu je bil njegov rojstni kraj, tu so se rodili njegovi sorodniki — naši vrli Janežiči. Pogreba se je udeležilo silno veliko ljudstva kakor tudi rodoljubov od blizu in daleč. Še celo iz daljne Zile so prišli naši velemožje, skazati našemu blagemu rodoljubu zadnjo čast. Pogreb je vodil domači župnik g. Ražun ob asistenci pet drugih duhovnikov. Pred krsto je korakala naša slovenska požarna branba z godbo. Za krsto so šli najbližji sorodniki kakor dr. Janežič iz Celovca in prejšni župan g. Kobentar. Vrli pevci so zapeli dve krasni žalostinki. Naj blagi, pošteni mož v miru počiva v domači slovenski zemlji.

Slovinci, ne zablte družbe SV. CIRILA IN METODA!

Narodne zadeve.

Zaslужni križec. Po raznih listih se je začelo prepiranje in razmotrivanje, zakaj je dobil koroški poslanec Grafenauer neko — odlikovanje. Eni trdijo, da zato, ker je glasoval za nagodbo, drugi zopet, da zato, ker se je udal prepovedi deželne vlade, da ni pripeljal slovenskih županov k sprejemu cesarjevemu v Celovec — drugi zopet, da to odlikovanje nima politične zveze in tako dalje. Mi se v ta prepir ne bomo mešali, toda to stoji, da je tako borno „odlikovanje“ poniževalno za odlikovanca in za ves naš narod, ki ga zastopa. Res pa je tudi, da je bil predlagan za višje odlikovanje, katerega pa ni dobil. Mi samo vprašamo: Ali ni to naravnost poniževalno za vse koroške Slovence, da je dobil in sprejel njihov zastopnik tako „odlikovanje“, kakoršno se nakloni morda kakemu sodnemu slugi? Ali ni hotela morda udariti slavna vlada s takim „odlikovanjem“, slovenskega državnega in deželnega poslanca ves koroški narod slovenski?! Ali ni morda celo hotela s tem pred svetom pokazati, dase ji na poslanca, ki sedi v

vladnem Sušteršičevem klubu ni treba bolj ozirati in ravno tako tudi ne na narod, ki ga zastopa. Kje je naš ponos!

Celovec. Umril je 18. t. m. g. Simon Janežič, nadporočnik v pokoju in ravnatelj Mohorjeve družbe, star 67 let. Pokojnik je bil brat nadštabnega zdravnika g. dr. Val. Janežiča; bil je doma iz Leš pri Št. Jakobu v Rožu iz znane narodne rodbine. Udeležil se je kot poročnik okupacije v Bosni ter hudo obolel, tako da je moral izstopiti iz vojaške službe ter stopiti v pokoj. Ob tej priliki je bil povišan v nadporočnika. Obče spoštovani narodni družini Janežičevi, katero je zadela nemila ta smrt, se izreka splošno sožalje. Pogreb je bil v četrtek, 20. t. m., ob obilni udeležbi, ki je pričala, koliko spoštovanja je užival pokojnik. Bodi mu prijazen spomin!

„Slovenski branik“ se imenuje nov slovenski list, ki bo izhajal 10krat na leto. To bo nekako glasilo družbe sv. Cirila in Metoda ter ima nalogo braniti naše meje. Mi iskreno pozdravljamo ta list, saj bo vršil s tem, da bo obvaroval naše slovensko ljudstvo pred raznarodanjem tudi en del tistega velikega narodnega dela, ki ga vršimo mi v svojem listu. List stane 2 K 40 v na leto ter ga toplo priporočamo.

Nabirajte nove znamke (marke). Govori se, da se nove jubilejne znamke v poznejših letih ne bodo več ponatisnile. Ker je po svetu mnogo takih ljudi, ki nabirajo znamke za razne namene, znajo nove znamke v par letih zginiti iz prometa in bodo mogoče tudi že porabljene znamke dobile neko vrednost. Kakor nam je znano, nabira tudi družba sv. Cirila in Metoda porabljene znamke in porabi izkupiček za svoje šolske namene. Zato opozarjamo vse rodoljube, naj pridno nabirajo porabljene jubilejne znamke; če jih imajo par sto skupaj, naj jih pošljejo direktno na družbo sv. Cirila in Metoda, ali na uredništvo „Korošca“ v Celovcu, da se izročijo družbi.

Posnemanja vredno. V nekem moravskem mestu se je vršil shod ljudstva, pri katerem se je razpravljala važnost šolskega pouka v materinem jeziku. Neki govornik je nastopil ter začel govoriti mažarski. Poslušalci so bili takoj pokoncu in so klicali, da naj govornik govori češki, ker ga nihče ne razume. A govornik je govoril naprej, dokler ga niso z velikim hrupom prisilili, da je moral nehati. Govornik je pa poslušalcem rekel: „Hotel sem vam samo pokazati, kako grozno je poslušati jezik, ki ga ne razumemo! Zdaj pa pomislite, kako dolgo morajo otroci, ki se pošiljajo v nemške šole, potrpežljivo poslušati neznan jim jezik; premišlujte njih muke in pošiljajte češke otroke samo v češke šole.“ Dober pouk!

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 27. februarja 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13·60 do 14·—
Rž	„	13·—
Oves	„	5·60 do 6·—
Koruz	„	9·60
Ajda	„	9·—
Ječmen	„	9·60
Pšeno	škafec	3·80
Fižol	kila	18 do 24 vin.
Špeh	kila	1·52 „ 1·60
Meso (svinjsko)	„	1·30 „ 1·40
Krma (sladka)	100 kil	8·80 do 9·20
Krma (kislo)	100 „	6·80 „ 7·60
Slama	100 „	5·20 „ 5·60

Cena mleka v večjih avstrijskih mestih leta 1904. Iz knjige, v kateri so zapisane cene različnih jedil, podajamo našim cenjenim bralcem cene, ki jih je imel leta 1904 v naših večjih av-

strijskih mestih 1 liter mleka. Cene so bile tedaj za liter mleka sledeče:

na Dunaju	12 do 22	vinarjev
v Solnogradu	18 „ 20	„
v Trstu	24 „ 32	„
v Plznu (Češko)	19	vinarjev
v Brnu (Moravsko)	21 do 25	vinarjev
v Olomucu	22 „ 40	„
v Tropavi	16 „ 18	„
v Lvovu	10 „ 20	„
v Krakovu	8 „ 16	„
v Gradcu	16 „ 22	„
in v Celovcu	16 „ 20	„

Trgovinska pogodba med Avstrijo in Srbijo se je sklenila dne 13. t. m. Srbija bo smela zanaprej uvažati v našo avstro-ogrsko monarhijo na leto 35.000 zaklanih volov in 70.000 zaklanih svinj pod nizko carino. Sicer mora ta pogodba dobiti še v avstrijskem in ogrskem parlamentu potrdilo in potem šele bo postala veljavna. Carinska vojska med našo Avstrijo in med Srbijo je torej za sedaj končana. Pripomnimo še, da je Srbija prej vozila v našo državo več kot dvakrat toliko žive živine.

Za delavske otroke in sirote. Industrijska zveza v Brnu namerava zložiti v proslavo cesarjevega jubileja veliko ustanovo za otroke in sirote industrijskih delavcev. Lepo to!

Konec srebrnih goldinarjev. Blagajne avstro-ogrskih banke in državne blagajne ne mislijo več dati v promet srebrnih goldinarjev, temveč jih bodo zamenjavali s kronami, dokler goldinarji popolnoma ne izginejo iz prometa. Le na ta način je mogoče, da se bo občinstvo privadilo na računanje in plačevanje v kronah, to je, na kronsko vrednost.

Koliko soli potrebuješ za nasoljenje mesa? Če hočeš meso „selhati“, potrebuješ za 20 kilogr. svinjine 1 kilogr. soli. To je prava srednja mera, ker je bolje malo presoliti, kakor pa premalo osoliti.

Koliko časa naj ostane meso v solnici in koliko v dimu? Prav majhni koščeki naj ležijo v solnici 10 dni, večji 15 do 20 dni; prav izjemno velike gnjati pa naj se sole 4 do 6 tednov. V dimu pa naj ostane meso tako dolgo, da lepo porumeni; nikakor pa ne sme ostati toliko časa v dimu, da bi postalo temno ali še celo črno. Porumenelo meso naj se pozneje še v zračni shrambi suši. Naši gospodarji postopajo pri nasoljenju in prekajevanju zategadelj večinoma krivo, ker drže meso navadno premalo časa v solnici, a predolgo v dimu.

Prekajeno meso in suhe klobase se morajo spravljati na čistem, suhem in zračnem prostoru. Klet ni za to dobra, ampak zračna in suha shramba. Seveda morajo biti okna shrambe prepletana z gosto mrežo, da ne morejo muhe do mesa. Poleti, ko je huda vročina, se zavije suho meso v stare žaklje od soli, da ne nanosijo muhe svojih jajčk gor! — Prekajeno meso se drži poletu tudi dobro v dimniku suhe peči, v kateri se ne kuri. Tukaj je temno in muhe ne pridejo zraven, a navadno je tudi zračno, ker zrak skozi dimnik vleče. — Prekajeno meso shranjujejo tudi na ta način, da zavijejo vsak košček posebej v papir in ga denejo v suh in presejan pepel. Koščeki pa se ne smejo drug drugega dotikati ter morajo biti pokriti s pepelom od vseh strani. Vendar pa je najboljša suha zračna shramba z mrežo, skozi katero muhe ne morejo.

Svetovna politika.

Zunanja.

Zopet zarota na Portugalskem. Lizbonska policija je zasledila dokumente, iz katerih je razvidno, da se je pripravljala nova zarota proti kraljevi rodbini. Tajna zveza se imenuje „črni križ“ ter je imela namen, spraviti s sveta vse člane kraljeve dinastije. Vlada je poskrbela za izredne varnostne odredbe. Kraljeva palača se strogo straži.

S Hrvaškega. Poslanec ogrske vlade, novi ban baron Rauch nima sreče. Čeravno dela pri

volitvah v sabor z bajoneti in raznimi drugimi nepostavnimi sredstvi, se mu vendar ne bo posrečilo dobiti večine. Njegovi kandidatje nimajo med ljudstvom nobenega zaupanja; niti „Krenwirštlni“, niti bajoneti jim ne pomagajo. Pred 14 dnevi je prišel vladni kandidat v Vukovar, v katerem okraju so bili izvoljeni navadno vladni pristaši. Tudi sedaj so bili samo taki povabljeni na shod. Pripravljeno je bilo za zborovalce več sodčkov piva in okoli 80 kilogr. klobasic. Ko je vladni kandidat opazil, da so volilci začeli dobivati klobasice, začel je brati svoj program. Kar naenkrat zahteval je en volilec, naj raje kaj zapoje in ko je kandidat zaklical po policiji, dobil je vse klobasice — v obraz. V Udbini se je vladnemu kandidatu slično godilo; toda tukaj je poklical žandarmerijo in ker je postajala množica vedno bolj razburjena, ukazal je streljati. Dva očeta sta bila ustreljena, več ranjenih. Tak je madžarski absolutizem.

Znotranja.

Poljedelski odsek državnega zbora sprejel je resolucijo, v kateri poziva vlado, naj stori potrebne korake, da predloži še pred 1. januarjem l. 1910 načrt zakonskega predloga, s katerim bode zemljiški davek popolnoma odstranjen in namesto njega uveden progresivni davek na tanieme, dividende, dedščine, premoženje in luksus.

V delegacijah je spregovoril 21. t. m. vojni minister. Odgovoril je več ali manj na vse važnejše govore raznih delegatov. Glede udeležbe kmetijskih producentov na oskrbovanju vojske je dejal, da je stopilo vojno ministrstvo v dogovor s poljedelskim ministrstvom z namenom, da bi se to vprašanje rešilo v tem smislu, kakor zahtevajo agrarne stranke.

Raznoterosti.

Zamotano sorodstvo. Pri neki kazenski razpravi zaradi podkupovanja pri volitvah je bil za-

slišan za pričo mož, ki je izjavil, da je z obtoženim v sorodu, vsled česar ne mara pričati. Predsednik ga je vprašal, kakšno je to rodbinsko razmerje. Priča: „Brat žene moža, sestre moje žene je vzel sestro moža moje sestre.“ Predsednik ves zamišljen v to rodbinsko razmerje, je rekel čez nekaj časa: „Nišem dobro zastopil, povejte to bolj jasno.“ Priča se potrudi, da bi bil kolikor mogoče jasen, upre oči v predsednika ter začne: „Moja žena ima sestro, ki se je omožila. Sedanji mož sestre moje žene ima brata, ki se je poročil s sestro moža moje žene.“ Med poslušalci je nastal smeh, toda predsednik jezno pogleda po dvorani in posvari, potem pa se zopet obrne k priči: „Ali jaz dobro ne razumem, ali pa se vi ne izražate dovolj jasno. Razložite mi vendar razmerje razločno!“ Priča si briše pot s čela, resno zbira svoje misli ter začne z resnim glasom: „Sestra mojega svaka, ki se je oženil z mojo sestro, omožila se je z bratom sestre svaka moje žene.“ — Nato je izbruhnil po celi dvorani glasen smeh. Smejalo se je občinstvo, smejali so se sluge, sodniki, predsednik in tudi sam obtoženec.

Samo za dva funta razlika. Neki rudar v Mansfeldu je zelo podoben pokojnemu knezu Bismarcku ter je na to podobnost tudi zelo ponosen. Neki večer se je v gostilni v krogu svojih tovarišev ponašal s to podobnostjo, češ, da ima popolnoma isto postavo, isto velikost, ravno take brke, tak obraz, le lažji je za dva funta kakor je bil Bismarck. Neki tovariš ga je kratko zavrnil: „Ta dva funta pa ti manjkata na možganih.“

V liker ali usnje bi se rad priženil. V „Prager Tagblattu“ je bilo čitati nedavno sledečo komično, a popolnoma resno mišljeno anonco: „Iščem za svojega prav prijetnega, za trgovino izbornega brata (Izraelita) pripravno nevesto. Brat je 30 let star, velik, sedaj potnik neke tovarne za liker; ima 4000 K prihranjenega denarja ter bi se najraje priženil v liker ali v usnje.“

Ne hodite v Ameriko! V zadnjih mesecih se je število izseljencev v Ameriko znatno zmanjšalo. Vzrok je seveda ta, da so velike ameriške fabrike vsled slabih denarnih razmer ustavile delo in tako je prišlo na tisoče delavcev ob kruh. Zadnje dni se je pa širila govoricca, da so te tovarne spet začele delo in da torej primanjkuje delavcev. Znano pa je, da se v Ameriki denarne razmere še niso uredile in da velike fabrike še zmirom stojijo. Tako vlada v New-Yorku, enem največjih mest Severne Amerike, grozovita revščina. Tisoče in tisoče ljudi se vali dan na dan po mestu in prosi kruha. Otroci revnih delavcev umirajo gladu in ko je neki dobrosrčni gostilničar pogostil gladne otroke, se mu je zgodilo, da jih je privrelo na tisoče in da so med hrupom in pretepom za mavžne kruha polomili vse mize in stole. Delavec išče kruha, ga ne najde in je tako v „bogati“ Ameriki v največji revščini. Svarimo toraj še enkrat naše delavce pred potovanjem v Severno Ameriko. Naj ne poslušajo agentov, ki jim obljubujejo zlate gradove in srečno prihodnost tam na oni strani velike „luže“.

Zemlja se zopet trese. Z Dunaja poročajo, da je bil tam dne 19. t. m. proti polnoči precej močen potres, ki je trajal 5 sekund. Nesreča se sicer ni zgodila nobena, vendar pa so bili prebivalci v velikem strahu. Tudi v Budapešti so čutili ljudje približno ob istem času precej močen potres. Človek postaja sicer vedno bolj pameten, vedno nove iznajdbe pridejo na dan, proti potresu pa vendar še nikdo ni znašel kake medicine.

Surov dogodek. Na Ruskem je zaklala pred kratkim stara kmetica triletnega sinčka svoje hčerke. Zrezala ga je na male kose, katere je skuhala in prinesla v skledi sinčkovim starišem na mizo. Ko so se stariši že najedli, jim je šele povedala, kaj so zavžili. Babico so zaprli. Otrokovi stariši se obupano jokajo, in vendar — kaj morejo storiti? Babica je očitno naenkrat znorela in je še kaznovati ne morejo. Pač mnogo žalosti na svetu!

Del. glavica K 2,000.000

Podružnica

Rezervni fond K 200.000

„Ljubljanske kreditne banke“

v Celovcu, Kolodvorske ulice št. 27.

Centrala v Ljubljani.

Podružnica v Spljetu.

Obrestnje denarne vloge do daljnega po 5% v tekočem računu ali čekovnem prometu, po 4½% pa na vložne knjižice in plača rentni davek sama.

Kupuje in prodaja vsakovrstne vrednostne papirje, srečke, devize in valute.

Eskomptira in vnovčuje menice, kupone in izžrebane vrednostne papirje.

Preskrbuje nakazila in inkasso na vsa tu- in inozemska bančna mesta.

Daje posojila (predujme) na vrednostne papirje proti zmernim obrestim.

Zavaruje srečke in druge vrednostne papirje proti kurzni izgubi in revidira številke brezplačno.

Prodaja srečke na mesečno odplačevanje.

Izvršuje borzna naročila najkulantneje.

Konventira in **posreduje** hipotekarna in komunalna posojila.

Dovoljuje stavbene kredite.

Daje brezplačno pismene in ustmene nasvete pri vseh bančnih, oziroma denarnih kupčijah.